
Pedagog a zakladatel oboru sociální práce

O výjimečném charakteru osobnosti profesora Igora Tomeše bylo za krátký čas, co není mezi námi, napsáno a vyřčeno mnohé. Je až fascinující, jaká míra shody panuje mezi těmi všemi, kdo měli to štěstí být jeho působením zasaženi nebo jen nepřímo ovlivněni – rodinou a přáteli počínaje, kolegy a studenty konče. Zármutek, který zažíváme s jeho odchodem, je stále nezměrný a promítá se opakovaně do naší každodennosti, a to nejen té profesní.

Dovolím si na tomto místě vzpomenout pana profesora v roli, kterou ve svém životě nesmírně akcentoval, za kterou se cítil být významně odpovědný a kterou neustále tak svědomitě naplňoval a rozvíjel. Tou byla role učitele-školi-tele. A možná ve vztahu k nám studentům i něčeho víc, protože těžko nevnímat lidskost, péči, zájem a soustředění, které svým doktorandům vždy tak velkoryse naděloval. Jeho přístup byl návodný v mnohém. Byl ztělesněním výjimečné odbornosti, vzorem tradičního univerzitního vědění a kultivovanosti. Svým příkladem, nevyčerpatelnou životní energií, stejně jako svou racionalitou a přirozenou autoritou dovedně navozoval se svými žáky vztah, který nás učil osvojovat si principy kritického myšlení, systematické práce a odpovědnosti za ni. Současně dokázal mistrně podněcovat vztahy i mezi námi samotnými. Řízeně nás stmeloval do podoby fungujícího pracovního týmu, který v pravidelných intervalech povzbuzoval k činnosti (a to nejen při sezeních u „Čiňana“). Výběrem originálního tématu z nás také cíleně formoval skupinu navzájem si nekonkurujících přátel, kterým na sobě záleží. To se v důsledku ukázalo být jednou z klíčových produktivních sil naší spolupráce a v tuto chvíli i platformou, která nám pomáhá vyrovnávat se s jeho odchodem a současně vytváří potenciál k zachování a dalšímu rozvíjení jeho díla a myšlenek.

Druhá souvislost, ve které bych ráda pana profesora zmínila, byl jeho jedinečný vztah k oboru sociální práce. Příspěvek pana profesora k jejímu rozvíjení, profesionalizaci, zvyšování prestiže a poukazování na její význam, je nekonečně rozsáhlý. Přestože dosáhl nejvyššího možného vzdělání v oboru právo, byl schopen obdivuhodně citlivě vnímat specifika sociální práce jako pomáhající profese, a to nejen na úrovni reformní, kritické sociální práce (která by možná nejvíce odpovídala jeho celoživotní domněn – sociální politice), ale také na úrovni klientské sociální práce a zdrojů, kterých může člověk využívat pro naplňování svých potřeb. Toto své nastavení proměnil ve prospěch oboru již na začátku devadesátých let, kdy spolu s dalšími svými kolegy založil katedru sociální práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, a to jako první porevoluční univerzitní pracoviště v tomto oboru v České republice.

Odchodem pana profesora, nutno přiznat, dostává obor sociální práce znatelný šrám, který bude cílevědomou prací zacelován po dlouhou dobu, a jestli se

vůbec někdy zhojí, zbude po něm jizva. Jako jeho žáci se cítíme být odpovědni se na tuto nelehkou cestu vydat a – slovy pana profesora – hledíme vpřed. Prosím, držte nám, pane profesore, v tomto úsilí palce!

*Za doktorandy profesora Igora Tomeše:
Kateřina Šámalová,
vedoucí katedry sociální práce,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy*